

ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานโครงการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น
ตำบลโนนสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

Success factors on project the prevention of teenage pregnancy in Nonsamran Sub-District,
Muang Chaiyaphum District, Chaiyaphum Province.

ขวัญใจ ธรรมกุล^๑ บุญพิสิฐ^๒ ธรรมกุล^๓ ศักดิ์ชาย เพ็ชรตรา^๓

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิจัยแบบย้อนหลังมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานโครงการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ตำบลโนนสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ คณะทำงานพัฒนาเยาวชนตำบลโนนสำราญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน ๒๓ คน ทำการศึกษาระหว่างเดือน มกราคม – เมษายน ๒๕๕๙ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแนวทางการสนทนากลุ่มและแนวการสัมภาษณ์เชิงลึก ที่ผู้ศึกษาร่างขึ้นและ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้าการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ส่วนประกอบ และการวิเคราะห์แบบอุปนัย

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานโครงการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นตำบลโนนสำราญ ได้แก่ ๑) การประสานการทำงานและร่วมมือกันให้ทำหน้าที่ในการดำเนินงานแต่ละฝ่ายอย่างเข้มแข็ง ๒) ส่งเสริมให้พ่อแม่มีทักษะพูดคุยกับลูกอย่างเปิดใจเรื่องความรักความสัมพันธ์และเพศสัมพันธ์ ๓) การสนับสนุนให้โรงเรียนมีการเรียนการสอนเรื่องทักษะชีวิตและเพศวิถีศึกษารอบด้าน ๔) การวางแผนการทำงานเพื่อเจาะกลุ่มวัยรุ่นที่มีแนวโน้มว่าจะมีเพศสัมพันธ์และเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ ๕) การรณรงค์สื่อสารให้วัยรุ่นตระหนักถึงความรับผิดชอบเพื่อชะลอการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก ๖) การจัดให้มีบริการสุขภาพที่เป็นมิตรกับวัยรุ่นครอบคลุมบริการทุกด้าน ๗) ระบบบริการที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกันทั้งด้านสุขภาพ การศึกษาและด้านสังคม โดยความมีส่วนร่วมและการตัดสินใจของตัววัยรุ่น ๘) การพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับวัยรุ่น และ ๙) การพัฒนาข้อมูล เพื่อประเมินผลและการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงาน

คำสำคัญ: การตั้งครรภ์ วัยรุ่น, ความสำเร็จ การป้องกัน

๑ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนน อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

๒ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนน อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

๓ อาจารย์สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Abstract

Khuanjai Tummakul¹ Boonpisit Tummakul² Sakchai Pattra³

The objective of qualitative study with retrospective research were to study success factors on project the prevention of teenage pregnancy in Nonsamran Sub-District, Muang Chaiyaphum District, Chaiyaphum Province. The Key Informant with purposively selected were 23 persons of key stakeholders and research time in range January to May, 2016. The Research tools were a focused group guideline and in-depth interview guideline an observation form and field notes created by researcher which verified 3 experts and with triangulation. Data was analyzed using component Analysis and analytic induction.

The results showed that: The success factors on project the prevention of teenage pregnancy i.e. 1) Collaboration and participation serve on each party a strong performance. 2) Supporting parents to discuss relationships & sexual health. 3) supporting to life skills and sexuality education in schools and colleges. 4) The worked plan for target teenage who are more likely to have sex and the risk of pregnancy. 5) The campaign communicates to teenage aware of the responsibility to delay having sex for the first time. 6. Providing services of health teenage-friendly , covering all aspects.7) Service system a relationship whole health. education and social on participation and decision of teenage. 8) Developing creative space for teenage and 9. Information development was for evaluation and knowledge management for practitioners.

Keyword: Prevention, Success, Teenage, Pregnancy

บทนำ

วัยรุ่นเป็นวัยที่อยู่ระหว่างการเชื่อมต่อของวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่ เป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกายและจิตอารมณ์ เป็นช่วงวัยที่มีพัฒนาการทางเพศเร็วขึ้นทำให้เริ่มมีความรู้สึกทางเพศ สนใจเพศตรงข้าม และในปัจจุบันที่วัยรุ่นเข้าสู่สังคมแห่งการสื่อสาร มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย วัยรุ่นจึงสามารถเข้าถึงข้อมูลและเชื่อมต่อกันในกลุ่มหรือระหว่างบุคคลได้ง่ายนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรและตกอยู่ในสถานการณ์ตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในที่สุด โดยเฉพาะหากวัยรุ่นไม่ได้รับการเตรียมพร้อมให้มีความเข้มแข็ง จากสถิติทั่วโลกพบว่าอัตราเกิดมีชีพเฉลี่ยของมารดาวัยรุ่นอายุ ๑๕-๑๙ ปี ในระหว่างปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓ อยู่ที่ ๔๘.๙ ต่อประชากรหญิงวัยเดียวกัน ๑,๐๐๐ คน โดยพบว่าประเทศที่มีรายได้ต่ำมีอัตราการเกิดมีชีพในมารดาวัยรุ่นสูงกว่าประเทศที่มีรายได้สูง (สำนักอนามัยเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๕๗) ขณะที่มีการตั้งครรภ์บางส่วนที่ใช้วิธีแก้ปัญหาด้วยการยุติการตั้งครรภ์ ผลการสำรวจในประเทศไทยเมื่อปี ๒๕๕๓ พบว่ามีวัยรุ่นตั้งครรภ์สูงถึง ๔๖.๗ ต่อประชากรหญิงวัยเดียวกัน ๑,๐๐๐ คน สูงเป็นอันดับ ๖ ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และในปี ๒๕๕๕ พบว่าอัตราการคลอดของมารดาวัยรุ่นอายุ ๑๕ - ๑๙ ปี มีจำนวน ๒.๔ ล้านคน คิดเป็นอัตรา ๕๓.๘ ต่อประชากรวัยเดียวกัน ๑,๐๐๐ คน (กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย, ๒๕๕๖) สถานการณ์การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในจังหวัดชัยภูมิ พบว่าอัตราการคลอดของมารดาวัยรุ่นอายุ ๑๐ - ๑๔ ปี มีแนวโน้มสูงขึ้นจาก ๐.๔ เป็น ๒ ต่อพันประชากรหญิงในวัยเดียวกัน และมีอัตราการคลอดของมารดาวัยรุ่นหญิง อายุ ๑๕ - ๑๙ ปี เพิ่มขึ้นจาก ๒๙.๕ เป็น ๕๓.๘ จากปี ๒๕๔๖ -ปี ๒๕๕๕ ซึ่งมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นสูงถึงร้อยละ ๘๑.๗ สูงกว่าอัตราการเปลี่ยนแปลงในระดับเขต ภาค และประเทศ (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๕๗) การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นนอกจากจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพและการดำเนินชีวิตในวัยเรียนของวัยรุ่นแล้วยังเกิดปัญหาด้านการทำแท้งและผลที่ตามมา การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมักจะมีความเสี่ยงมากกว่าการตั้งครรภ์ทั่วไป กล่าวคือมารดาวัยรุ่นมักมีความเสี่ยงต่อภาวะซีด ติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เชงไอวี ตกเลือดหลังคลอด เจ็บป่วยทางจิต และมีผลกระทบต่อทารกแรกเกิดเช่น ทารกเสียชีวิตหลังคลอดภายใน ๗ วัน ทารกคลอดก่อนกำหนด ทารกมีน้ำหนักตัวน้อยกว่า ๒,๕๐๐ กรัม ทารกมีความผิดปกติแต่กำเนิด นอกจากผลกระทบต่อสุขภาพของมารดาวัยรุ่นและทารกแล้ว ยังพบปัญหาด้านสังคมที่ตามมา ได้แก่ มารดาวัยรุ่นต้องหยุดเรียนกลางคัน เรียนไม่จบเสียโอกาสในการทำงานที่ดีหรือตกงาน เกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ส่งผลกระทบต่อการศึกษาทารก และมีการทอดทิ้งเด็ก (ศรีเพ็ญตันติเวสส์, ๒๕๕๖)

ตำบลโนนสำราญได้เริ่มดำเนินงานด้านการป้องกันการตั้งครรภ์วัยรุ่นมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๖ โดยในระยะแรกได้ดำเนินการในส่วนของการสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มเยาวชนเท่านั้น แต่พบว่าสภาพปัญหาและความเสี่ยงในพื้นที่ยังไม่ลดลงกล่าวคือยังพบมารดาวัยรุ่น ๑๕-๑๙ ปีอย่างต่อเนื่องในปี ๒๕๕๖ – ๒๕๕๘ (ปี ๒๕๕๖ จำนวน ๖ ราย, ๒๕๕๗ จำนวน ๗ รายและ ปี ๒๕๕๘ จำนวน ๒ ราย) หลังจากเกิดปัญหาการตั้งครรภ์ส่วนใหญ่ผู้ปกครองวัยรุ่นจะตัดสินใจเองโดยเรียกร้องให้ฝ่ายชายรับผิดชอบ วัยรุ่นหญิงต้องออกจากโรงเรียนเพื่อเลี้ยงดูทารก และหลังจากการตกลงให้วัยรุ่นแต่งงานอยู่ด้วยกันในขณะที่ฝ่ายชายต้องไปทำงานหรือไปเรียนนอกชุมชน จึงทำให้เกิดการแยกทางกันตามมา ส่งผลต่อการเลี้ยงดูเด็กในที่สุด

หลังจากปี ๒๕๕๘ ตำบลโนนสำราญได้ทบทวนและปรับกระบวนการดำเนินงานและมีกิจกรรมโครงการที่ครอบคลุมองค์ประกอบที่จะสามารถแก้ไขปัญหาได้เป็นระบบมากขึ้นส่งผลให้ชุมชนเกิดความตระหนักเกี่ยวกับปัญหามากขึ้น มีคณะกรรมการดำเนินงานอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม แกนนำชุมชนและประชาชนกล้าพูดคุยสื่อสารเรื่องเพศมากขึ้น รวมถึงมีการขับเคลื่อนกลไกการดำเนินงานป้องกันปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นอย่างเข้มแข็งรวมถึงอัตราการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมีแนวโน้มที่ลดลงคือมีวัยรุ่นตั้งครรภ์เพียง ๑ ราย ในช่วง ๒ ไตรมาสหลังของปี ๒๕๕๘ ถึง ไตรมาสแรกของปี ๒๕๕๙ ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานโครงการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ตำบลโนนสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ทั้งนี้เพื่อทบทวนและนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จของโครงการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นตำบลโนนสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative study) โดยใช้การวิจัยแบบย้อนหลัง (retrospective research) กลุ่มตัวอย่างคือ คณะทำงานพัฒนาเยาวชนตำบลโนนสำราญ แกนนำชุมชน และตัวแทนเยาวชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ (Key Informant) จำนวน ๒๓ คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ทำการศึกษาในช่วงเดือน มกราคม – เมษายน ๒๕๕๙

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เป็นแนวทางการสนทนากลุ่ม (Focused Group Guideline) และแนวการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview Guideline) ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นโดยศึกษา

จากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญ และใช้แนวทาง SWOT ในการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึก ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation)

การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยการวิเคราะห์ส่วนประกอบ (Component Analysis) และ การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) จากการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จของโครงการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นตำบลโนนสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ตำบลโนนสำราญ เป็นชุมชนชนบท ตั้งอยู่ห่างจากตัวจังหวัดชัยภูมิ ประมาณ ๒๓ กิโลเมตร ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและมีอุตสาหกรรมสังกะสีขนาดเล็กในชุมชน แต่ยังมีประชาชนบางส่วนที่เดินทางไปทำงานต่างจังหวัดและต่างประเทศ วัยรุ่นบางส่วนจึงอาศัยอยู่กับปู่ย่า ตายาย วัยรุ่นบางส่วนที่อาศัยอยู่กับพ่อ แม่ แต่ด้วยความเร่งรีบในการประกอบอาชีพหารายได้มาใช้จ่ายในครอบครัว ผู้ปกครองจึงไม่มีเวลาพูดคุยกับวัยรุ่น โดยเฉพาะการพูดคุยสื่อสารเรื่องเพศซึ่งนอกจากผู้ปกครองไม่มีเวลาแล้วยังเป็นเรื่องของทัศนคติ ความเชื่อที่ว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องที่ควรปกปิด ผู้ปกครองจึงไม่กล้าชวนลูกหลานพูดคุย ในส่วนการทำงานป้องกันการตั้งครรภ์วัยรุ่นที่ผ่านมามีการดำเนินงานอย่างไม่เป็นระบบ ภาวคิที่ดำเนินงานต่างคนต่างทำเพื่อตอบตัวชี้วัดของตนเอง กิจกรรมที่ดำเนินการส่วนใหญ่เน้นการอบรมวัยรุ่นในภาพรวมไม่มีการเจาะกลุ่มเป้าหมาย และไม่มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมรอบตัววัยรุ่นเช่นการส่งเสริมให้เกิดการพูดคุยสื่อสารเชิงบวกในครอบครัว และการจัดพื้นที่สร้างสรรค์ให้วัยรุ่นได้แสดงความสามารถในทางที่เหมาะสม รวมถึงยังไม่มีการพัฒนาบริการที่เป็นมิตรวัยรุ่นที่ประสบปัญหาทุกรายจึงใช้วิธีการจัดการเองในครอบครัว ซึ่งส่วนใหญ่ตัววัยรุ่นเองไม่ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผู้ปกครองตัดสินใจเองและใช้อำนาจในการบังคับให้วัยรุ่นปฏิบัติตามซึ่งไม่ใช่ทางออกที่ดีที่สุดสำหรับตัววัยรุ่น

หลังจากการดำเนินงานโครงการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น มามากกว่า ๑ ปี ตำบลโนนสำราญมีการขับเคลื่อนงานป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นระบบมากขึ้น ผู้บริหารที่เป็นภาคีในการดำเนินงานได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลโนนสำราญ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ๒ แห่ง และองค์การภาคีแกนนำในพื้นที่ ได้แก่ ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ชมรมอาสาสมัครสาธารณสุข กลุ่มบทบาทสตรี สภาเยาวชน และตำรวจชุมชน ได้ให้ความสำคัญกับโครงการมีการสนับสนุนและเอื้อให้เกิดการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม คณะทำงานได้รับการพัฒนาศักยภาพและ

ปรับทัศนคติเรื่องเพศ มีการประสานงานกันแนวราบโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยทำให้สื่อสารกันได้ง่าย
เครือข่ายที่เป็นแกนนำระดับหมู่บ้าน ตำบลได้รับการพัฒนาศักยภาพและปรับทัศนคติเกี่ยวกับการพูดคุย
สื่อสารเรื่องเพศ ทำให้ข้อมูลได้รับการเปิดเผยเพื่อนำไปพัฒนามากขึ้น ชุมชนได้ร่วมวิเคราะห์พื้นที่เสี่ยง
ร่วมวิเคราะห์ความเสี่ยงของวัยรุ่นในชุมชน ช่วยกันระบุปัจจัยเสี่ยงและช่วยระบุความเสี่ยงของวัยรุ่นใน
ชุมชนตามนิยามที่ได้ช่วยกันกำหนดขึ้นคือ วัยรุ่นกลุ่มเสี่ยง หมายถึง วัยรุ่นที่ใช้ชีวิตอยู่นอกบ้านในเวลา
กลางคืนและ/หรือเข้าไปมีกิจกรรมร่วมกันในพื้นที่เสี่ยงภายในและนอกตำบล จากกิจกรรมนี้ทำให้ชุมชน
เกิดความตระหนักว่าวัยรุ่นในชุมชนบางกลุ่มมีความเสี่ยงเรื่องเพศต่างๆที่ก่อนหน้านี้ข้อมูลไม่ได้ถูกเปิดเผย
และไม่ค่อยมีใครพูดถึงเหมือนกับปัญหาการทะเลาะวิวาท และปัญหามั่วสุมดื่มเหล้า สูบบุหรี่ และยาเสพติด
นอกจากการอบรมสร้างความเข้มแข็งให้กับวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยงแล้วยังมีกิจกรรมด้านการจัดสิ่งแวดล้อมที่
เอื้อต่อการมีพฤติกรรมที่เหมาะสมให้กับวัยรุ่น จัดอบรมสื่อสารพ่อแม่ผู้ปกครองวัยรุ่นให้สามารถพูดคุย
สื่อสารเรื่องเพศกับวัยรุ่น มีกิจกรรมรณรงค์สื่อสารทำความเข้าใจกับพ่อ ผู้ปกครอง และชุมชนอย่าง
กว้างขวางเพื่อให้ชุมชนมีทัศนคติเรื่องการพูดคุยสื่อสารเรื่องเพศในเชิงบวก ท้องถิ่นได้รับรู้บทบาทการจัด
พื้นที่สร้างสรรค์และมีการสนับสนุนงบประมาณให้วัยรุ่นกลุ่มต่างๆ ได้แก่ กลุ่มสภาเยาวชน กลุ่มชาวนคร
ฉิมพลี และกลุ่มเยาวชนคนดีศรีโนนสำราญให้จัดพื้นที่สร้างสรรค์ด้วยตนเอง มีบริการที่เป็นมิตรโดยแกน
นำระดับตำบล หมู่บ้านที่ผ่านการอบรมทักษะการให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือและมีช่องทางประสาน
เครือข่ายภายนอกเพื่อสนับสนุนช่วยเหลือเมื่อวัยรุ่นเผชิญปัญหา ซึ่งการดำเนินงานโครงการป้องกันและ
แก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของตำบลโนนสำราญ มีความสำเร็จภายใต้แนวคิดการดำเนินงาน ๙
ภารกิจ ดังนี้

ภารกิจที่ ๑ การพัฒนากลไกการประสานการทำงานและกระตุ้นให้มีการทำหน้าที่ในการ
ดำเนินงานโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของแต่ละฝ่ายอย่างเข้มแข็ง ซึ่งจาก
กระบวนการดำเนินงานที่ผ่านมาคณะทำงานมีการพูดคุยสื่อสารประสานการทำงานระหว่างหน่วยงานภาคี
ที่เกี่ยวข้องภายใต้การสนับสนุนของพี่เลี้ยงคณะทำงานระดับอำเภอและจังหวัดส่งผลให้การพัฒนากลไก
การประสานการทำงานและการกระตุ้นการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม โดยมี
ปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จตามภารกิจมีดังนี้

๑. ภาคีทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือในการดำเนินงานโครงการ
๒. ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการจัดผู้รับผิดชอบงานโดยเปิดโอกาสให้บุคลากรที่มีความพึงพอใจ
ที่จะทำงานด้านนี้และบุคลากรได้รับการสนับสนุนจูงใจให้มีการดำเนินงาน มีการสนับสนุนให้คณะทำงานมี
เวทีถอดบทเรียนการทำงานอย่างต่อเนื่อง

๓. คณะทำงานมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการประสานงานในทีม ประสานงานกันในแนวราบด้วยความเข้าใจตรงกัน

๔. มีคณะทำงานมาจากหลายภาคส่วน คณะทำงานได้รับการพัฒนาศักยภาพและปรับทัศนะเรื่องเพศ ได้รับการจูงใจอย่างเหมาะสม และมีเวทีถอดบทเรียนการทำงาน

ภารกิจที่ ๒ การสนับสนุนให้พ่อแม่มีทักษะพูดคุยกับลูกอย่างเปิดใจเรื่องความรักความสัมพันธ์ และเพศสัมพันธ์ การดำเนินงานในภารกิจที่ ๒ นี้ พ่อ แม่ผู้ปกครองวัยรุ่นได้รับการปรับทัศนะเรื่องเพศ ได้รับการพัฒนาทักษะด้านการพูดคุยสื่อสารเรื่องเพศในเชิงบวก มีทักษะในการเปิดใจรับฟังปัญหาวัยรุ่นยอมรับในความเป็นวัยรุ่นในยุคปัจจุบัน ซึ่งสามารถสรุปปัจจัยที่ส่งผลให้การดำเนินงานในภารกิจที่ ๒ ประสบความสำเร็จ ดังนี้

๑. ผู้ปกครองที่ดูแลวัยรุ่นมีทัศนคติที่ดีในการพูดคุย สื่อสารเรื่องเพศกับบุตรหลาน ให้ความสำคัญและตระหนักในปัญหา และเข้ารับการอบรมอย่างครอบคลุม

๒. มีการสนับสนุนงบประมาณจากทุกภาคส่วนเช่น อบต. เทศบาล พมจ. และได้รับสนับสนุนวิชาการจาก สสอ. สสจ. มูลนิธิ P๒H

๓. บุคลากรในพื้นที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพให้สามารถเป็นกระบวนกรอบรมสื่อสารพ่อแม่ และมีหลักสูตรการอบรมสื่อสารพ่อแม่สนับสนุนให้พื้นที่

๔. คณะทำงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการอบรมสื่อสารพ่อแม่มีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงานร่วมกันทั้งก่อนและหลังกิจกรรม

ภารกิจที่ ๓ กลไกสนับสนุนให้ทุกโรงเรียนมีการเรียนการสอนเรื่องการพัฒนาทักษะชีวิตและเพศวิถีศึกษารอบด้าน การดำเนินงานในภารกิจที่ ๓ ในพื้นที่ตำบลโนนสำราญยังไม่ชัดเจนเป็นรูปธรรมมากนัก การสอนเพศศึกษาในโรงเรียนเป็นการสอนในรายวิชาสุขศึกษาพลศึกษาเท่านั้น ยังไม่มีการสอนตามแนวคิดเพศศึกษารอบด้าน ซึ่งเกิดจากข้อจำกัดตามบริบทของพื้นที่ อย่างไรก็ตามจากการถอดบทเรียนจากคณะทำงานมีความเห็นว่าหากจะดำเนินงานเพื่อสนับสนุนภารกิจที่ ๓ ให้เกิดความสำเร็จควรมีการจัดการเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆดังนี้

๑. ผู้บริหารโรงเรียนได้รับการชี้แจงปัญหาวัยรุ่น และ พระราชบัญญัติ ป้องกันการตั้งครรภ์วัยรุ่น พ.ศ. ๒๕๕๙ ผู้บริหารให้ความสำคัญ สนับสนุนการดำเนินงานโดยกำหนดให้การสอนเพศศึกษาเป็นนโยบายของโรงเรียน และให้ความสำคัญกับการกำหนดผู้รับผิดชอบสอนโดยให้โอกาสกับครูที่มีจิตอาสา และมีการจูงใจบุคลากรที่ดี

๒. ครูที่มีจิตอาสาได้รับการอบรมพัฒนาศักยภาพการสอนเพศวิถีศึกษารอบด้านจากหน่วยงานองค์กรที่ความรู้ความสามารถ ได้รับการสนับสนุนหลักสูตร/สื่อการเรียนการสอนได้รับการจูงใจ และได้รับการติดตามให้กำลังใจจากหน่วยงานสนับสนุน

๓. หน่วยงานส่วนสนับสนุนมีการทำแผนออกติดตามการสอนเพศวิถีศึกษาในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เป็นรูปธรรม

ภารกิจที่ ๔ การวิเคราะห์และออกแบบการทำงานเพื่อเจาะกลุ่มวัยรุ่นที่มีแนวโน้มว่าจะมีเพศสัมพันธ์และเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์โดยเฉพาะ การดำเนินงานในภารกิจที่ ๔ เป็นการดำเนินงานที่ภาคีในระดับหมู่บ้านเข้ามามีบทบาทอย่างทั่วถึง โดยแกนนำชุมชนและตัวแทนกลุ่มต่างๆในพื้นที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม มีหน่วยงานระดับอำเภอ จังหวัดเข้ามาเป็นพี่เลี้ยง มีการวิเคราะห์ชุมชน วิเคราะห์ความเสี่ยงของวัยรุ่นในชุมชน วิเคราะห์พื้นที่เสี่ยงในตำบล ร่วมกันระบุนิยามของวัยรุ่นที่เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ ออกแบบกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตให้กับวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยง ช่วยกันค้นหาและระบุวิธีการชวนวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยงเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวมีปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จ ดังนี้

๑. หน่วยงานระดับอำเภอ จังหวัดองค์กรเอกชน ท้องถิ่นให้การสนับสนุนงบประมาณและเครื่องมือในการจัดกิจกรรมวิเคราะห์ชุมชน และค้นหาวัยรุ่นกลุ่มเปราะบาง จะทำให้สามารถวิเคราะห์และออกแบบการทำงานเพื่อเจาะกลุ่มวัยรุ่นที่มีแนวโน้มว่าจะมีเพศสัมพันธ์และเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์

๒. คณะทำงานค้นหากลุ่มเป้าหมายมาจากหลายภาคส่วน มีทักษะและเครื่องมือในการค้นหา กลุ่มเป้าหมาย ทราบข้อมูลจุดเสี่ยงในพื้นที่ มีกระบวนการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากกลุ่มต่างๆในชุมชนเช่นกลุ่มผู้นำ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มแกนนำเยาวชน

๓. มีการพัฒนากระบวนการในระดับพื้นที่ให้มีความรู้ ทักษะในการจัดอบรมวัยรุ่นกลุ่มเปราะบาง โดยมีกิจกรรมที่หลากหลายตรงกับความต้องการของวัยรุ่น

๔. มีการประชาสัมพันธ์รณรงค์ให้ชุมชนเกิดทัศนคติด้านบวกในการพูดคุยสื่อสารเรื่องเพศอย่างกว้างขวาง มีการคืนข้อมูลผลการสำรวจความเสี่ยงของวัยรุ่นในชุมชนให้ชุมชนรับทราบและเกิดความตระหนัก

๕. มีวิธีการเข้าหาวัยรุ่นกลุ่มเปราะบางเพื่อชวนให้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งในพื้นที่ตำบลโนนสำราญใช้วิธีการให้กลุ่มวัยรุ่นในสภาเยาวชนชวนวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยงเข้าอบรม เนื่องจากวัยรุ่นในชุมชนมักจะมี ความเชื่อมโยงกันทั้งในส่วนของกิจกรรม เครือญาติ หรือเพื่อน โดยก่อนที่จะลงไปชวนกลุ่มเป้าหมายได้มีการซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการชวน การสื่อสารพูดคุยเพื่อชวนวัยรุ่นเข้าร่วมกิจกรรม

ภารกิจที่ ๕ การดำเนินงานรณรงค์สื่อสารให้วัยรุ่นตระหนักถึงความรับผิดชอบเพื่อชะลอการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก ร่วมกับการรณรงค์ให้วัยรุ่นใช้การคุมกำเนิดที่ได้ผลในโครงการมีการดำเนินงานโดย

การพัฒนาศักยภาพของวัยรุ่นแกนนำ เปิดโอกาสให้วัยรุ่นมีทักษะในการผลิตสื่อ ทราบแหล่งสนับสนุนสื่อ และข้อมูลที่น่าเชื่อถือ เปิดโอกาสให้วัยรุ่นได้มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนการรณรงค์และร่วมรณรงค์ในเวที และช่องทางต่างๆ รวมถึงใช้เทคโนโลยีมาใช้เพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ ได้แก่

๑. ท้องถิ่นมีการสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมพื้นที่สร้างสรรค์แก่เยาวชนอย่างต่อเนื่อง หลากหลาย ตามความต้องการของเยาวชนรวมถึงสนับสนุนการเปิดช่องทางสื่อสารรณรงค์ facebook Line Website แก่กลุ่มเยาวชน

๒. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการสนับสนุนสื่อ และสนับสนุนแนะนำช่องทางในการสืบค้นข้อมูลจาก แหล่งที่น่าเชื่อถือ

๓. มีการพัฒนาศักยภาพให้กับวัยรุ่น และเปิดโอกาสให้วัยรุ่นได้ตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม รณรงค์ด้วยตนเอง

ภารกิจที่ ๖ การจัดให้มีบริการสุขภาพที่เป็นมิตรกับวัยรุ่นครอบคลุมบริการที่จำเป็นทุกด้านและ เข้าถึงวัยรุ่นทุกกลุ่ม การดำเนินงานด้านการจัดบริการที่เป็นมิตรในโครงการครั้งนี้ได้มีการอบรมพัฒนา ศักยภาพบุคลากร จากองค์กรภาคีในพื้นที่ ได้แก่ นักพัฒนาชุมชนจากองค์การบริหารส่วนตำบลโนนสำราญ พยาบาลประจำโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ครูอนามัยโรงเรียน และแกนนำเครือข่ายระดับหมู่บ้าน ๑๐ หมู่บ้าน เพื่อให้ได้รับการปรับทัศนคติและพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการให้คำปรึกษา การช่วยเหลือ วัยรุ่นที่ประสบปัญหาและขยายเครือข่ายการช่วยเหลือสนับสนุนวัยรุ่นถึงระดับหมู่บ้าน ซึ่งจากการ ดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่าวัยรุ่นเกิดความไว้วางใจกล้าเข้ามาพูดคุยขอคำปรึกษาและขอรับถุงยางอนามัย เพิ่มขึ้น เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างแกนนำกับวัยรุ่น วัยรุ่นที่พบปัญหาได้รับการช่วยเหลือประสานส่งต่อ ตามระบบ วัยรุ่นเกิดความพึงพอใจและตัววัยรุ่นได้รับการดูแลที่ดีที่สุดสำหรับตัววัยรุ่น อย่างไรก็ตามในพื้นที่ ตำบลโนนสำราญยังพบว่าการจัดบริการที่เป็นมิตรในสถานบริการสาธารณสุข ในโรงเรียนและสถาน ประกอบการยังไม่มีรูปแบบและแนวทางที่ชัดเจน ซึ่งจากการถอดบทเรียนคณะทำงานพบว่าหากจะ ดำเนินงานด้านการจัดบริการที่เป็นมิตรอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์กระทรวงและ พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในวัยรุ่น พ.ศ. ๒๕๕๙ และสามารถช่วยเหลือ วัยรุ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรประกอบด้วยปัจจัยดังต่อไปนี้

๑. การชี้แจงให้ผู้บริหารในภาคส่วนต่างๆที่เกี่ยวข้องเข้าใจเกี่ยวกับ พระราชบัญญัติการป้องกัน และแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในวัยรุ่น พ.ศ. ๒๕๕๙ เข้าใจสภาพปัญหาวัยรุ่นในปัจจุบัน และสร้างความ เข้าใจให้เห็นความสำคัญในการจัดบริการที่เป็นมิตร รวมถึงนำเสนอแนวทางการจัดศูนย์บริการที่เป็นมิตร

ในหน่วยงานแต่ละประเภทเช่น โรงพยาบาล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โรงเรียน และสถานประกอบการที่มีวัยรุ่นทำงาน

๒. การพัฒนาศักยภาพ ปรับทัศนคติ เกี่ยวกับการจัดบริการที่เป็นมิตรสำหรับผู้ให้บริการในศูนย์บริการที่เป็นมิตร

๓. มีการประสานงานกันที่ดีของเครือข่ายให้บริการวัยรุ่นแต่ละกระทรวง แต่ละกลุ่ม และบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้รับการพัฒนาศักยภาพและปรับทัศนคติเกี่ยวกับการจัดบริการ มีเวทีพูดคุยแลกเปลี่ยนกัน และมีการประสานเครือข่ายในทุกระดับเช่นระดับจังหวัด อำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน รวมถึงการพูดคุยเปิดช่องทางการบริการ ช่องทางการส่งต่ออย่างทั่วถึง และมีการประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวาง

ภารกิจที่ ๗ การทำให้ระบบบริการที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกันทั้งด้านสุขภาพ การศึกษาและด้านสังคม ที่ให้การช่วยเหลือวัยรุ่นที่ประสบปัญหาตั้งแต่เริ่มรับรู้ปัญหา จนกระทั่งวัยรุ่นและผู้เกี่ยวข้องสามารถจัดการปัญหาได้อย่างเหมาะสม โดยความร่วมมือร่วมและการตัดสินใจของตัววัยรุ่น คือ

๑. หน่วยงานภาคีจากกระทรวงต่างๆ เช่น บ้านพักเด็ก พมจ. ท้องถิ่น โรงพยาบาล ที่รับการประสานส่งต่อ ขอความช่วยเหลือให้กับวัยรุ่นที่ประสบปัญหาเป็นหน่วยงานที่เข้าถึงได้ง่าย บุคลากรได้รับการพัฒนาทักษะการช่วยเหลือ บุคลากรมีทัศนคติที่ดีในการช่วยเหลือวัยรุ่นและมีช่องทางการขอรับความช่วยเหลือ

๒. เครือข่ายคณะทำงานในตำบล ได้แก่โรงเรียน อบต. รพ.สต. ผู้นำชุมชน อสม. ตำรวจชุมชน แกนนำสภาเยาวชน และแกนนำอาสาสมัครในระดับหมู่บ้านได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านการให้คำปรึกษา ได้รับการปรับทัศนคติ และร่วมมือกันขับเคลื่อนการทำงานช่วยเหลือวัยรุ่น

๓. มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหน่วยงานที่พร้อมให้การสนับสนุนช่วยเหลือวัยรุ่นที่ประสบปัญหาอย่างกว้างขวาง รวมถึงการประชาสัมพันธ์สร้างความตระหนักให้ประชาชนรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานที่จะขอความช่วยเหลือหรือรับปรึกษาปัญหา และบอกช่องทางการขอรับความช่วยเหลือ

ภารกิจที่ ๘ การพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับวัยรุ่น เพื่อเอื้อให้วัยรุ่นได้ใช้เวลาว่างทำกิจกรรมสร้างสรรค์ ซึ่งการดำเนินงานในภารกิจนี้ในพื้นที่ตำบลโนนสำราญ ได้มีการค้นหาวัยรุ่นที่มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมและมีหัวหน้ากลุ่มตามธรรมชาติ คณะทำงานได้เข้าไปพูดคุยทำความเข้าใจและสื่อสารเชิงบวกเพื่อให้วัยรุ่นให้ความร่วมมือและตระหนักในปัญหาการตั้งครกในวัยรุ่น กระตุ้นให้เกิดการทำกิจกรรมกลุ่มอย่างต่อเนื่อง เปิดเวทีให้วัยรุ่นได้แสดงความคิดเห็น และเชิญท้องถิ่นเข้าร่วม ซึ่งจากการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวส่งผลให้กลุ่มวัยรุ่นในพื้นที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานพื้นที่สร้างสรรค์จากกองทุนสุขภาพตำบลคือ ปี ๒๕๕๘ กลุ่มชาวนครฉิมพาลีได้รับงบประมาณโครงการ จำนวน ๒๒,๐๐๐ บาท ปี ๒๕๕๙ วัยรุ่นกลุ่มเยาวชนคนดีศรีโนนสำราญได้รับงบประมาณโครงการจัดพื้นที่สร้างสรรค์

จำนวน ๒๕,๐๐๐ บาท และกลุ่มสภาเยาวชนได้รับงบประมาณโครงการพัฒนาศักยภาพและสอน
เพศศึกษาสัญจร จำนวน ๒๕,๐๐๐ บาท ซึ่งปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ
ประกอบด้วย

๑. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกองทุนสุขภาพตำบลสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรม
พื้นที่สร้างสรรค์กลุ่มเยาวชนอย่างต่อเนื่อง

๒. คณะทำงานเปิดโอกาสให้วัยรุ่นได้รับการพัฒนาศักยภาพ และให้วัยรุ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการ
วางแผน ออกแบบและ ลงมือดำเนินกิจกรรม ติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ด้วยตัวเอง

๓. มีการจัดเวทีถอดบทเรียน และจัดการความรู้การจัดพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเยาวชน ซึ่งจะทำให้
เกิดบทเรียน และแนวทางในการจัดพื้นที่สร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับความต้องการของวัยรุ่น

ภารกิจที่ ๙ การพัฒนาข้อมูล เพื่อติดตามประเมินความก้าวหน้าและจัดการความรู้เพื่อพัฒนา
ศักยภาพผู้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง จากการทำงานด้านการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นปีที่ผ่านมา
พบว่าพื้นที่ไม่สามารถเก็บสถิติข้อมูลวัยรุ่นตั้งครรภ์ได้ ไม่ทราบว่าวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยงในชุมชนประกอบด้วย
ใครบ้าง มีจำนวนมากน้อยเท่าใด และความเสี่ยงการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรในวัยรุ่นมีจุดเสี่ยงที่ไหน
บ้าง จากการทำงานอย่างเป็นระบบทำให้ชุมชนทราบว่าในพื้นที่มีจุดเสี่ยงในชุมชนมากถึง ๒๖ จุด จุด
ดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงและย้ายจุดในบางช่วงเวลาและเกิดจุดเสี่ยงแห่งใหม่ในบางช่วงเวลา ซึ่งในการ
ดำเนินงานแกนนำในระดับหมู่บ้านเป็นผู้ที่สามารถชี้จุดบอกตำแหน่งได้ และจุดดังกล่าวมักได้รับการยืนยัน
ข้อมูลโดยกลุ่มเยาวชนจึงน่าเชื่อถือได้ พื้นที่สามารถระบุเยาวชนกลุ่มเสี่ยงได้ซึ่งเดิมในการเสวนาในเวที
ต่างๆพื้นที่มักถูกถามว่าเวลาแยกเด็กกลุ่มที่เผชิญปัญหา กลุ่มเสี่ยงกับกลุ่มทั่วไปใช้อะไรไปวัด ซึ่งถ้าตอบ
ในทางทฤษฎีมักจะมีแบบคัดกรองหรือนิยามจากหลายสำนักบางครั้งเข้าใจยาก ดังนั้นคณะทำงานและ
ชุมชนจึงได้ร่วมกันกำหนดนิยามเด็กกลุ่มเสี่ยงของชุมชนตำบลโนนสำราญคือเด็กวัยรุ่นที่ใช้ชีวิตอยู่นอก
บ้านในช่วงกลางคืนบ่อยๆ และเด็กที่ไปทำกิจกรรมในจุดเสี่ยงที่ชุมชนระบุ ซึ่งทำให้ชุมชนมีข้อมูลเยาวชน
กลุ่มเสี่ยงของตนเอง และปัจจุบันได้มีการรวบรวมข้อมูลมารดาวัยรุ่นเป็นระบบมากขึ้นและมีการติดตาม
เยี่ยมบ้านโดยคณะทำงานเพื่อสนับสนุนช่วยเหลือในการเลี้ยงดูบุตร สอบถามความต้องการในการกลับมา
เรียนหนังสือและความต้องการประกอบอาชีพ ซึ่งทำให้พื้นที่มีข้อมูลที่สามารถนำไปวางแผนแก้ไขปัญหาคือ
โดยปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จประกอบด้วย

๑. มีการกำหนดผู้รับผิดชอบข้อมูลอย่างชัดเจน คือ มีผู้รับผิดชอบระบบข้อมูลโดยตรง มีการ
เชื่อมโยงข้อมูล และจัดเก็บข้อมูลของหน่วยงานอย่างเป็นระบบ

๒. มีการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการแลกเปลี่ยนความรู้และจัดเก็บข้อมูล

๓. มีการพัฒนาเครื่องมือ และวิธีการในการคัดกรองวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยงที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้คัดกรองวัยรุ่นในชุมชน

สรุปผลการศึกษา

พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานโครงการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นตำบลโนนสำราญ ได้แก่ ๑) การประสานการทำงานและร่วมมือกันให้ทำหน้าที่ในการดำเนินงานแต่ละฝ่ายอย่างเข้มแข็ง ๒) ส่งเสริมให้พ่อแม่มีทักษะพูดคุยกับลูกอย่างเปิดใจเรื่องความรักความสัมพันธ์และเพศสัมพันธ์ ๓) การสนับสนุนให้โรงเรียนมีการเรียนการสอนเรื่องทักษะชีวิตและเพศวิถีศึกษารอบด้าน ๔) การวางแผนการทำงานเพื่อเจาะกลุ่มวัยรุ่นที่มีแนวโน้มว่าจะมีเพศสัมพันธ์และเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ ๕) การรณรงค์สื่อสารให้วัยรุ่นตระหนักถึงความรับผิดชอบเพื่อชะลอการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก ๖) การจัดทำมีบริการสุขภาพที่เป็นมิตรกับวัยรุ่นครอบคลุมบริการทุกด้าน ๗) ระบบบริการที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกันทั้งด้านสุขภาพ การศึกษาและด้านสังคม โดยความร่วมมือร่วมและการตัดสินใจของตัววัยรุ่น ๘) การพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับวัยรุ่น และ ๙) การพัฒนาข้อมูล เพื่อประเมินผลและการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงาน

อภิปรายผล

ผลการศึกษานี้มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานโครงการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นตำบลโนนสำราญ สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ดังนี้

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานโครงการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นตำบลโนนสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ประสบความสำเร็จประกอบด้วย ๙ ภารกิจที่สำคัญคือ การพัฒนากลไกการประสานการทำงาน การสนับสนุนให้พ่อแม่มีทักษะพูดคุยกับลูกอย่างเปิดใจ การพัฒนากลไกสนับสนุนให้ทุกโรงเรียนมีการเรียนการสอนเรื่องการพัฒนาทักษะชีวิตและเพศวิถีศึกษารอบด้าน การวิเคราะห์และออกแบบการทำงานเพื่อเจาะกลุ่มวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยง การรณรงค์สื่อสารให้วัยรุ่นตระหนักถึงความรับผิดชอบเพื่อชะลอการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก ร่วมกับการรณรงค์ให้วัยรุ่นใช้การคุมกำเนิดที่ได้ผล การพัฒนาการจัดให้มีบริการสุขภาพที่เป็นมิตรกับวัยรุ่นครอบคลุมบริการที่จำเป็นทุกด้านและเข้าถึงวัยรุ่นทุกกลุ่ม การพัฒนาระบบบริการที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกันทั้งด้านสุขภาพ การศึกษาและด้านสังคมที่ให้การช่วยเหลือวัยรุ่นที่ประสบปัญหา การพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับวัยรุ่น และ การพัฒนาข้อมูล เพื่อติดตามประเมินความก้าวหน้าและจัดการความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงาน ซึ่ง มีความสอดคล้องกับรายงานสรุปประเด็นในการประชุมมหกรรมสุขภาพชุมชนครั้งที่ ๒ สำนักงานวิจัยและพัฒนาสุขภาพ

ชุมชน (สพช) (๒๕๕๕ : ๗) ซึ่งสรุปประเด็นเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพในกลุ่มเยาวชน เรื่องการป้องกันและ
แก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมควรมีการจัดการ ๓ ระดับ ได้แก่ ๑) การจัดการระบบบริการต้นน้ำ เป็น
การขับเคลื่อนงานในด้านการป้องกัน ทั้งการให้ความรู้ การสร้างทักษะ โดยมีกลุ่มเป้าหมายสำคัญคือวัยรุ่น
กลุ่มเสี่ยง เครือข่ายผู้ปกครองที่สามารถสื่อสารเรื่องเพศ เครือข่ายเรียนรู้เรื่องเพศในสถานศึกษาและการ
พัฒนาหลักสูตรเพศศึกษาในโรงเรียนร่วมกับเครือข่าย PATH เพื่อนำไปสู่เพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบโดยการ
ทำงานร่วมกันระหว่าง โรงพยาบาล อปท. โรงเรียน ผู้ปกครองและนักเรียน ๒) การจัดการระบบบริการ
กลางน้ำ คือการพัฒนาบริการที่เหมาะสมสำหรับวัยรุ่นครอบคลุมตั้งแต่การให้คำปรึกษาเพื่อสร้าง
ทักษะชีวิตเรื่องเพศ การสนับสนุนให้มีเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ สนับสนุนอุปกรณ์ป้องกันการตั้งครรภ์
จัดระบบบริการที่สอดคล้องกับปัญหาของมารดาวัยรุ่น การดูแลเมื่อตั้งครรภ์และการส่งต่อไปยังหน่วย
บริการอื่น ๓) การจัดการระบบบริการปลายน้ำ คือการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ ควรมีการ
จัดระบบประสานงานที่ดี มีการจัดระบบข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการวางแผนแก้ไขปัญหาพร้อมกัน จัดทำระบบ
ส่งต่อ จัดทำบัญชีรายชื่อหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ เช่น ยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัย การรับ
บุตรบุญธรรม การสนับสนุนอาชีพ การศึกษาระหว่างตั้งครรภ์ และขอคำปรึกษาด้านกฎหมาย ซึ่งจะช่วยให้
ผู้ปฏิบัติงานสามารถประสานขอความช่วยเหลือได้ และมีแนวทางการดำเนินงานร่วมกันระหว่างภาคี
เครือข่ายในพื้นที่

สอดคล้องกับการศึกษาของพรหมภา ขวัญยืน (๒๕๕๗:๒๓๖) ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหาร
การช่วยเหลือวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่าในการช่วยเหลือวัยรุ่น
ตั้งครรภ์นั้นต้องดำเนินการใน ๖ ประเด็น ดังนี้ ๑) แก้ไขปัญหากลไกการประสานงานและการกระตุ้น
ขับเคลื่อนนโยบาย ๒) การสร้างความเข้มแข็งในการจัดบริการที่เป็นมิตรกับเยาวชนที่ครอบคลุมบริการ
สอดคล้องการเข้าถึงวัยรุ่นทุกกลุ่ม ๓) ระบบบริการที่เชื่อมโยงทั้งด้านสุขภาพ การศึกษา สังคม ชุมชนและ
ครอบครัว ๔) กลไกการสนับสนุนของระบบการศึกษาในโรงเรียนต่อการสอนเพศศึกษารอบด้าน ๕) ความ
เข้มแข็งของสถาบันครอบครัวและชุมชนต่อการสื่อสารเรื่องเพศเชิงบวก ๖) การจัดบริการรอบด้านที่
นอกจากจะมีบริการด้านสาธารณสุขแล้วยังมีบริการด้านสังคมด้วย โดยมีบริการทั้งด้านป้องกัน คือการให้
ความรู้เข้าถึงการคุมกำเนิด และบริการช่วยเหลือ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้พบข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาการดำเนินงานไว้ดังนี้
๑) การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นจำเป็นต้องมีการดำเนินงานที่
ครอบคลุมปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ภายใต้ความร่วมมือของภาคีทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง

๒) ภาควิชา คณะทำงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานควรได้รับการพัฒนาศักยภาพ และปรับทัศนคติเกี่ยวกับการเรียนรู้ และการสื่อสารเชิงบวกเรื่องเพศ

๓) ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลและสร้างความเข้าใจกับชุมชน เพื่อปรับทัศนคติความเชื่อ/ค่านิยมเกี่ยวกับการดำเนินงานเรื่องเพศในวัยรุ่น

เอกสารอ้างอิง

กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย. (๒๕๕๖). แม่วัยใสความท้าทายการตั้งครรภ์
ในวัยรุ่น. กรุงเทพมหานคร : บริษัทแอดวานส์ปรีนติ้งจำกัด.

บุญฤทธิ สุขรัตน์. (๒๕๕๗). การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น : นโยบาย แนวทางดำเนินงานและติดตาม

ประเมินผล. พิมพ์ครั้งที่ ๒, นนทบุรี. กระทรวงสาธารณสุข,

พรหมภา ขวัญยืน. ๒๕๕๗. การบริหารการช่วยเหลือวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในจังหวัดเชียงใหม่.

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารองค์การภาครัฐและเอกชน วิทยาลัยบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยแม่โจ้เชียงใหม่.

ศรีเพ็ญ ตันติเวสส และคณะ. ๒๕๕๖. สถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในประเทศไทย. นนทบุรี
โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ.

สำนักงานวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน (สพช). (๒๕๕๕). การสร้างเสริมสุขภาพในกลุ่มเยาวชน :
การ

ป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อม. เอกสารประกอบการประชุมมหกรรมสุขภาพชุมชน
ครั้งที่ ๒ มกราคม ๒๕๕๕.

สำนักอนามัยเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (๒๕๕๗). การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น :

นโยบาย แนวทางดำเนินงานและติดตามประเมินผล. นนทบุรี. กระทรวงสาธารณสุข.